N°. 221. 1854.

NEDERLANDSCHE STAATS-COURANT.

JE MAINTIENDRAI

De prijs dezer Courant met het Bijblad is f 22 in het jaar; die van de Courant alleen f 20 en die van het Bijblad alleen f 15.

De prijs der advertentien is 25 cents voor den regel bij iedere plaatsing, buiten de zegelgelden en briefporten.

DINGSDAG 19 SEPTEMBER.

Bij deze Courant behoort een Bijvoegsel.

NEDERLANDEN.

'S GRAVENHAGE, *den 18den September.*

Op heden is de zitting der Staten-Generaal door den Koning met de volgende rede geopend:

MIJNE HEEREN!

Met het oog op den tegenwoordigen staatkundigen toestand van Europa, is het Mij dubbel aangenaam van alle Mogendheden voortdurend verzekeringen te ontvangen van vriendschap en welwillendheid, waarop Ik grooten prijs stel.

Het aangenomen stelsel van onzijdigheid wordt stiptelijk door ons nagekomen. Bij het naauwgezet nakomen onzer verpligtingen jegens andere Staten, mogen wij wederkeerig aanspraak blijven maken op eerbiediging onzer regten.

De Zee- en Landmagt geven Mij reden van tevredenheid. Zij onderscheiden zich door ijverige pligtsbetrachting en krijgstucht.

De tegenstand, door Chinezen op Borneo aan ons gezag geboden, is door den moed en de volharding onzer dappere strijders op nieuw, en, zoo Ik hoop, duurzaam overwonnen.

De toestand der overzeesche bezittingen is gunstig te noemen.

Wel is waar heeft de gezondheid der bevolking in onderscheidene gedeelten van Nederlandsch Indie veel te wenschen overgelaten, doch de jongste berigten doen de hoop voeden, dat er de ziekte, ook voor gepaste maatregelen, allengs wijkt.

De veldgewassen in die gewesten beloven over het algemeen eene ruime opbrengst.

Volgens de landelijke berigten is er ook hier te lande eene gezegende inzameling van den oogst te verwachten. Ik verblijd Mij in het uitzigt dat hierdoor de prijzen der eerste levensbehoeften zullen dalen.

Gelijk de verbetering der rivieren wordt voortgezet, zoo is ook de hand gelegd aan die van andere belangrijke waterwegen.

In het laatste jaar is Nederland op twee punten met het buitenlandsche spoorwegen-net in aanraking gebragt. Er is hoop, dat de aansluiting eerlang nog op een derde punt zal plaats hebben, terwijl de verdere uitbreiding van dit voor handel en nijverheid zoo gewigtig middel van gemeenschap Mijne aandacht gestadig bezig houdt.

Met ijver wordt er gearbeid aan de vermeerdering der telegrafische lijnen binnen 's lands, en aan hare verbinding met die van het buitenland.

In verhouding tot de stoornis, welke de ontstane oorlog in de handelsbetrekkingen van Europa veroorzaakt, verkeeren onze handel, scheepvaart en scheepsbouw in vrij voldoenden toestand.

De staat der geldmiddelen blijft stof tot tevredenheid opleveren. De uitkomst van de dienst des vorigen jaars heeft de verwachting niet teleurgesteld. Het laat zich aanzien, dat ook het tegenwoordig jaar voordeelig zal zijn.

Bij de behandeling der finantiele aangelegenheden zal U blijken, dat kan worden besloten tot eene vermindering van lasten, binnen zoodanige grenzen als door eene gepaste behoedzaamheid worden voorgeschreven. Met het delgen van schuld zal tevens kunnen worden voortgegaan.

Te midden van de stoffelijke welvaart, welke het Vaderland onmiskenbaar geniet, mogen de belangen van onderwijs, wetenschappen en kunsten geenszins uit het oog verloren worden. Mijne zorg blijft zich daaraan toewijden. Een ontwerp van wet op het lager en middelbaar onderwijs zal U eerstdaags worden aangeboden. Met het voorbereiden eener wet op het hooger onderwijs houdt men zich bezig. Inmiddels zal U de gelegenheid worden gegeven, om van Uwe belangstelling in onderscheidene wetenschappelijke inrigtingen te doen blijken.

Bij het goede, dat ook in onzen toestand mag worden gevonden, is er veel, dat ons bemoedigt en opwekt. Met dankbaarheid hebben wij te erkennen de menigvuldige zegeningen, welke ons worden geschonken. Het hangt voor een groot deel van ons zelven af, het bezit daarvan te bevestigen. Daartoe is vooral noodig eensgezindheid en wederzijdsch vertrouwen aan te kweeken; steeds, en vóór alles, het heil des Vaderlands voor oogen te hebben. Moge de Almagtige ons hiertoe licht en kracht verleenen.

Ik verklaar deze zitting der Staten-Generaal geopend.

Bij besluit Zijner Majesteit van den 14den dezer, zijn de officieren van gezondheid der 1ste klasse *G. A. E. Quarin Willemier* en *J. H. van den Broek* benoemd tot ridders der orde van den Nederlandschen Leeuw.

Bij besluit van 17 September jl., n°. 47, heeft Zijne Majesteit goedgevonden, aan mr. *L. N.* graaf *van Randwijck*, grootmeester van Hoogstdeszelfs Huis, vergunning te verleenen tot het aannemen der onderscheidingsteekenen van grootkruis der Koninklijke Christus-orde, hem door Z. M. den Koning-regent van Portugal geschonken.

Bij besluiten van 17 September jl., n°. 46 en 51, heeft Zijne Majesteit goedgevonden, aan jhr. mr. *F. L. W. de Kock*, directeur van Hoogstdeszelfs kabinet, en aan jhr. mr. *H. M. C. Clifford*, Hoogstdeszelfs hofmaarschalk, vergunning te verleenen tot het aannemen der onderscheidingsteekenen van kommandeur der Koninklijke Christus-orde, hun door Z. M. den Koning-regent van Portugal geschonken.

Bij besluit van 16 September jl., n°. 52, heeft Zijne Majesteit goedgevonden, aan den heer *J. Nolet de Brauwere van Steeland*, te Brussel, vergunning te verleenen tot het aannemen van het ridderkruis der Christus-orde, hem door Z. M. den Koning-regent van Portugal geschonken.

Bij besluit van 16 September jl., n°. 54, heeft Zijne Majesteit goedgevonden, bij de Koninklijke academie te Delft te benoemen tot leeraar in de scheikunde den heer *E. Mulder*, doctor in de wis- en natuurkundige wetenschappen.

Bij besluit van 17 September jl., n°. 51, heeft Zijne Majesteit goedgevonden:

1°. met Zijne goedkeuring te bekrachtigen het eervol ontslag door den raad der gemeente Diepenheim aan *G. Thin van Keulen*, burgemeester en secretaris dier gemeente, op zijn verzoek uit laatstgemelde betrekking verleend;

2°. aan *G. Thin van Keulen*, op zijn verzoek, eervol ontslag te verleenen als burgemeester der gemeente Diepenheim;

3°. tot burgemeester der gemeente Diepenheim te benoemen jhr. mr. *G. J. C. Schimmelpenninck.*

MINISTERIE VAN BINNENLANDSCHE ZAKEN.

De Minister van Binnenlandsche Zaken heeft den 15den dezer aan 's Konings commissarissen in de onderscheidene provincien en in het Hertogdom *Limburg* het volgende geschreven:

Het verslag der Tweede Kamer van de Staten-Generaal over het onlangs behandelde wets-ontwerp tot wijziging van het tarief van regten op den in-, uit- en doorvoer bevat in § 7 het volgende:

» Men heeft meermalen, en niet zonder eenigen grond, beweerd, dat » de groothandel hier te lande vrij wat meer belemmerd wordt door » lasten, die hij zich zelven oplegt dan door de bepalingen van het » toltarief.

» Zoo blijft in onze groote koopsteden het gebruik van willige overtollige tusschenpersonen bij elke handelsverrigting min of meer » in stand. De buitendien reeds veel te omslagtige en hooge kostenrekeningen worden daardoor nog meer bezwaard. Men meent te » moeten vragen of de Regering zich niet den invloed der kamers van » koophandel ten nutte zou kunnen maken om zoodanige misbruiken te » doen ophouden."

In de Memorie van Beantwoording werd hierop gezegd:

» De Regering beaamt volkomen, dat de groothandel hier te lande » zich vrijwillig bezwaart met niet onbelangrijke uitgaven aan tusschen- » personen, welke in vele gevallen konden vermeden worden.

» De handel is dan ook meermalen daarop van regeringswege opmerk- » zaam gemaakt en aangespoord, die lasten zooveel mogelijk weg te » nemen, hetgeen te meer wenschelijk zou zijn, omdat daardoor zou » worden voorkomen, dat door onkundigen tegen staatslasten soms min » billijk wordt geklaagd, waar het verwijt eigenlijk den handel zelven » behoort te treffen.

» De Regering zal het zich ten pligt stellen, om naar aanleiding van » hetgeen in deze paragraaph voorkomt, nogmaals de kamers van koop- » handel op dit punt opmerkzaam te maken."

Onder mededeeling van het vorenstaande heb ik de eer U. H. E. G. te verzoeken, hieraan thans bij de kamers van koophandel en fabrieken in uw gewest het vereischte gevolg te willen geven. Hierbij behooren de kamers ook vooral daarop te worden gewezen, dat de tusschenpersonen welke de handel bezigt en die door dezen in het bijzonder belast worden, om, bij den in- of uitvoer van goederen de verschuldigde regten te voldoen en de formaliteiten door de wet gevorderd, te vervullen, onder den naam van expeditie-, visitatie-, zegel- en plombeerloonen, waakloonen, of van dergelijke aan de ambtenaren verschuldigde kosten, soms andere en meerdere uitgaven in rekening brengen, dan aan den Staat of diens ambtenaren volgens de bestaande bepalingen zijn voldaan, zoodat het den schijn heeft als of deze laatste uitgaven veel

hooger zijn dan werkelijk het geval is, omdat daaronder hetgeen voor commissieloon of andere bijzondere kosten wordt gevorderd verborgen is.

Op een ander misbruik dient tevens de aandacht der kamers te worden gevestigd. Het is namelijk wel eens gebleken, dat de zoo even genoemde tusschenpersonen, wanneer zij, bij voorbeeld, eene lading, bestaande uit aan verschillende personen geconsigneerde goederen, bezorgden, aan iederen consignataris een grooter aandeel der voor de geheele lading betaalde expeditie- en visitatieleges in rekening bragten dan daarvoor zou behooren te worden betaald, zoodat de tusschenpersonen, van elken consignataris meer genietende, zich van het betalen dier leges eene onbetamelijke winst maakten.

De administratie der in- en uitgaande regten kan hoogst zelden misbruiken van dien aard ontdekken; het is hierom van belang, dat de handel zelf op zoodanige misbruiken toezie.

Komen intusschen de kamers van koophandel en fabrieken zoodanige onbetamelijke handelingen op het spoor, dan zal het der Regeing aangenaam zijn daarmede te worden bekend gemaakt, opdat van hare zijde die maatregelen kunnen worden genomen, welke blijken nog tot wering van het kwaad te kunnen dienen.

De Minister van Finantien heeft mij de verzekering gegeven dat zijnerzijds alle misbruiken zullen worden tegengegaan, welke van den kant der rijks-ambtenaren mogten worden gepleegd door het heffen van andere of meerdere leges dan volgens de algemeene verordeningen verschuldigd zijn, en welke te zijner kennis worden gebragt.

Den 15den dezer zijn van wege den Minister van Binnenlandsche Zaken aan de te *Amsterdam* gevestigde vereenigde hoofdcommissie ter bevordering van de belangen der Nederlandsche nijverheid op de in 1855 te *Parijs* te houden tentoonstelling exemplaren gezonden van een werkje over het stelsel van rangschikking hetwelk door de Keizerlijke commissie aldaar is aangenomen en ingevolge art. 16 van het reglement is openbaar gemaakt.

BINNENLANDSCHE BERIGTEN.

'S GRAVENHAGE, *den 18den September* 1854.

Uit de *Javasche Couranten* tot den 22sten Julij nemen wij het volgende over.

Bij publicatie van 21 Julij had de Gouverneur-Generaal bekend gemaakt dat hij, gebruik makende van de tot dat einde verleende Koninklijke magtiging, en het nuttig achtende, zich te begeven naar de residentie Bantam en het gouvernement van Sumatra's Westkust, besloten heeft zich voor eenen korten tijd van Java en den hoofdzetel van het gouvernement te verwijderen,

En het dagelijksch beheer van zaken, gedurende zijne afwezendheid, heeft opgedragen aan den waarnemenden vice-president van den Raad van Nederlandsch Indie, den staatsraad in buitengewone dienst J. P. C. Ruloffs.

De Gouverneur-Generaal had de volgende beschikkingen genomen.

(*Javasche Courant van den 12den Julij.*)

bij het civiel departement:

ontslagen, wegens vertrek, eervol, als lid in den raad van justitie te Padang, de heer F. H. W. Kuijpers, majoor der artillerie,

benoemd: tot lid van de wees- en boedelkamer te Banda, R. N. Rijkschroeff, commies bij de pakhuis-administratie aldaar;

tot lid van het Roomsch-katholijk weeshuisbestuur te Samarang, de heer P. den Ouden, kapellaan bij de Roomsch-katholijke gemeente aldaar;

tot lid in den raad van justitie te Padang, de heer W. M. van den Ham, onder-intendant der 1ste klasse van de militaire administratie;

tot lid in den landraad der stad en voorsteden van Batavia, mr. F. K. van Slingerlandt, doctor in de beide regten, onlangs uit Nederland aangekomen;

bij de algemeene rekenkamer: tot 2den commies, F. E. P. van den Bosche, thans 3den commies bij dit collegie;

tot 3den commies, W. E. van Spall, thans klerk bij het collegie van boedelmeesteren te Batavia;

verleend, een verlof naar Nederland, voor den tijd van één jaar, wegens ziekte, aan den opziener van 's lands houtstapelplaats en houtzaagmolen te Batavia J. F. Orth.

(*Javasche Courant van den 15den Julij.*)

bij het civiel departement:

ontslagen, uit 's lands dienst, met behoud van regt op pensioen, de gewezen resident der Zuid- en Oostkust van Borneo A. M. E. Ondaatje;

benoemd, tot commies bij den adsistent-resident van Tjilatjap, in de residentie Banjoemaas, E. A. R. L. baron van Hoëvell, ambtenaar op wachtgeld, laatst 3de commies op het bureau van den resident van Soerabaija;

bevorderd bij het kader der landelijke inkomsten en cultures: tot controleurs der 1ste klasse, J. W. van Rijck en J. F. Riesz, thans controleurs der 2de klasse;

tot controleurs der 2de klasse, P. van Hoek en J. R. Pillard, thans controleurs der 3de klasse;

goedgekeurd, dat door den directeur der cultures zijn verplaatst: uit de residentie Madioen naar de residentie Bezoekie, de controleur der 2de klasse P. M. van Laren;

uit de residentie Bezoekie naar de residentie Madioen, de controleur der 2de klasse F. W. Sijthoff;

uit de residentie Bezoekie naar de residentie Passoeroean, de controleur der 2de klasse W. G. Meijer;

uit de residentie Rembang naar de residentie Bezoekie, de controleur der 3de klasse J. M. Scott;

uit de residentie Japara naar de residentie Rembang, de controleur der 3de klasse W. H. M. van der Hell;

zijn geplaatst: in de residentie Bezoekie, de benoemde controleur der 3de klasse J. Kniphorst;

in de residentie Kedirie, de ambtenaar ter beschikking H. D. Canne;

bij het militair departement:

ontslagen, op zijn verzoek, eervol, uit Zijner Majesteits militaire dienst, onder toekenning van pensioen, de kapitein der infanterie M. Salverda;

bevorderd, bij de geneeskundige dienst: tot dirigerend officier van gezondheid der 2de klasse bij de civile en militaire geneeskundige dienst ter Westkust van Sumatra, de officier van gezondheid der 1ste klasse G. J. van Thienen, thans te Samarang;

tot officier van gezondheid der 1ste klasse bij het groot militair hospitaal te Samarang, de officier van gezondheid der 2de klasse F. L. W. Vogler, thans te Batavia;

(*Javasche Courant van den 19den Julij.*)

bij het civiel departement:

gesteld, ter beschikking van den directeur der cultures, de ambtenaar der eerste klasse voor de dienst in Nederlandsch Indie jhr. mr. O. E. van Nispen;

bij het militair departement:

goedgekeurd, dat door het militair departement, bij het wapen der infanterie, zijn overgeplaatst: bij het 4de bataillon, de kapitein J. W. J. Piper, van het garnizoens-bataillon in de Molukkos;

bij het 9den bataillon, de 1ste luitenants H. G. J. L. Meijners, van de garnizoens-compagnie te Riouw, en W. J. van der Vlist, van het 6de bataillon;

de kapiteins M. Claessens, van het 8ste bataillon en W. de Mol, van het 9de bataillon;

bij het 11de bataillon, de 1ste luitenants J. Stuurman en F. A. Horrmann, beiden van het garnizoens-bataillon ter Westkust van Sumatra, J. H. H. A. Rücke, van het garnizoens-bataillon in de 1ste militaire afdeeling op Java, en A. A. G. Frappier, van het garnizoens-bataillon op Celebes;

de 2de luitenant W. G. A. L. van Bennekom, van het 6de bataillon;

bij het 12de bataillon, de 1ste luitenant A. J. F. Paternostre du Montlion, van het garnizoens-bataillon ter Westkust van Sumatra, en de 2de luitenant P. Blondeau, van het 3de bataillon;

bij het 13de bataillon, de kapiteins H. Cobet, H. T. Heisterkamp en G. M. Verspijck, allen van het 11de bataillon;

bij het 14de bataillon, de 1ste luitenant C. L. Schröder, van het garnizoens-bataillon in de 3de militaire afdeeling op Java;

bij het garnizoens-bataillon in de 1ste militaire afdeeling op Java, de 1ste luitenants J. Heckler, van het 11de bataillon, en J. H. T. Wiegand, van het 1ste bataillon, en de 2de luitenant J. M. D. T. de Jongh, van het 10de bataillon;

bij het garnizoens-bataillon in de 2de militaire afdeeling op Java, de kapitein K. F. van Steijn van Hensbroek, van het 12de bataillon;

bij het garnizoens-bataillon in de 3de militaire afdeeling op Java; de 1ste luitenants A. C. Boers, van het 9de bataillon, en W. C. A. van der Hucht, van het 14de bataillon, en de 2de luitenant H. Brinkgreve, van het 1ste bataillon;

bij het garnizoens-bataillon in de Molukkos, de 2de luitenant C. O. Croes, van het 12de bataillon;

bij het garnizons-bataillon op Celebes, de 1ste luitenant N. J. Wagelmans, van het 9de bataillon, en de 2de luitenants P. A. van Goor, van het 2de bataillon, en E. H. P. van Stuwe, van het 11de bataillon;

bij het garnizoens-bataillon ter Westkust van Sumatra, de inlandsche 2de luitenants Paneij en Parmo, beiden van het 2de bataillon, Sodiwongso, van het 3de bataillon, en Prawiro Ronno, van het 12de bataillon;

bij het garnizoens-bataillon te Palembang, de 1ste luitenant A. J. Anteni, van het 12de bataillon, en de 2de luitenants J. J. T. Pacqué, van het 2de bataillon, G. R. de Pril, van het 4de bataillon, en N. Volkerts, van het 8ste bataillon;

bij het garnizoens-bataillon op Banka, de 2de luitenant F. A. A. J. Valkenhoff, van het 9de bataillon;

bij de garnizoens-compagnie te Riouw, de 1ste luitenant W. B. Graas, van het garnizoens-bataillon in de 2de militaire afdeeling op Java;

(*Javasche Courant van den 22sten Julij.*)

bij het civiel departement:

ontslagen, wegens ziekte, eervol, de zoutverkoop-pakhuismeester te Bandjermasin G. Roijaards, uit die betrekking, onder toekenning van wachtgeld;

benoemd: tot commies op het residentie-kantoor te Menado, J. G. F. Riedel, thans buitengewoon geëmploijeerde op dat kantoor;

tot zoutverkoop-pakhuismeester te Banjermasin, J. H. van Erp, thans posthouder der afdeeling Tanah-Laut, in de Zuid- en Oosterafdeeling van Borneo;

buiten werking gesteld, het besluit van 18 Augustus 1852, n°. 15, bij hetwelk aan M. de Groot, medicinæ en artis obstetriciæ doctor, uitgereikt is eene acte van toelating als particulier practiserend geneesheer in de residentie Madioen.

Voorts behelzen die couranten de onderstaande berigten:

BATAVIA, 11 *Julij.*

De laatste berigten van Palembang loopen tot ultimo Junij. Wij ontleenen daaraan het volgende.

Den 17den Junij was de resident ter hoofdplaats Palembang teruggekeerd.

Door het bestuur werd voortdurend moeite gedaan ter opvatting van radja Tiang Alam.

Hij schijnt zich in de Passumah Oeloe Lintang op te houden.

In het district Enim, alwaar het zeer rustig was, doch dat geheel openligt voor invallen, was voorzigtigheidshalve tijdelijk een detachement troepen van 25 man geplaatst.

Aan de marga Adjie in de Kommering Oeloe, was, in verband met den laatsten opstand aldaar, eene geldboete als straf opgelegd. Uit een voorloopig onderzoek bleek, dat deze opstand alleen moet worden toegeschreven aan geestdrijverij voor en bijgeloof aan den zich als heilig voordoenden Alam Santrie.

De Makakauers waren door datzelfde bijgeloof overgehaald.

Alle hoofden der Makakau waren nog niet te Moeara Doea aangekomen.

Eenige doessons waren versterkt, en op verschillende plaatsen bentings opgerigt tegen eenen eventuelen intogt der troepen.

In de Passumah waren eenige gevechten ontstaan tusschen de doessons Tebist Seroet en Gloen Saktie, van de Soembay Pangkal Loera.

De passiran van deze laatstgenoemde plaats, pangeran Gloen Saktie, was daarbij gesneuveld. Ook verscheidene andere personen, familie van hoofden, enz., hadden het leven verloren of waren gewond.

Volgens de laatste berigten was die zaak nog niet afgeloopen.

Het bestuur had hierin zijne bemiddeling aangeboden.

De handel ter hoofdplaats Palembang bleef buitengewoon levendig. — Er was veel katoen afgevoerd uit den laatsten oogst.

In de Ampat Lawang, de Kikim en in de afdeeling Rawas, werd veel gom elastiek en getah pertja verzameld.

Reeds waren van eerstgenoemde plaats belangrijke hoeveelheden van die stof te Tebing Tingie aangebragt.

De aanleg van sawa's in de boven-Kommering verkreeg eene groote

ontwikkeling. Te Aijer Baroe, Karang Enda, Naggar Agong, Mandie Aging en Koeta Karang, werden vele sawa's aangelegd. Door de bevolking werd aan die van Kessam het graven van waterleidingen uitbesteed.

De hooge waterstand in de Ogan Oeloe en Ogan Ilier had grootendeels de kapasaanplant vernield. Ter laatstgemelde plaats was echter gelukkig nog zaad genoeg om eenen tweeden aanplant te beproeven.

Te Palembang werd van verschillende plaatsen vaccine-stof gehaald.

— Omtrent de verrigtingen der mijn-ingenieurs, worden wederom de volgende bijzonderheden aangeteekend:

Banka. Door den ingenieur Liebert waren de terreinen rondom Planas en Pradoeng onderzocht.

Dit onderzoek moest echter voorloopig door den hoogen waterstand worden gestaakt.

Ook waren door middel van putgravingen, de gronden rondom Belo onderzocht.

De ingenieur Liebert had aldaar tinerts gevonden, waarvan de rijkdom nog niet kan worden beoordeeld.

Door den adspirant-ingenieur Akkeringa waren opmetingen gedaan van mijnen, onbewerkte en bewerkte gronden.

Men was bezig een kwarts-ader met ijzerglans, welke uit de kielschiefer was ontbloot, te vervolgen.

Door fijnwrijving van den gebroken erts werd nog eenig pyriet gevonden.

Verder was men bezig eene andere ader op te sporen.

Door de zware en aanhoudende regens gedurende de maand Mei, was gedurende verscheidene dagen niets op het terrein kunnen worden verrigt.

Bantam. Door den buitengewonen ingenieur Aquasi Boachi was den 3den Mei eene kolenlaag van 45 duimen zwaarte, aan den Tjigentonk bazaar ontdekt.

De rigting was O—W.

Dak en muur bestonden uit kleisteen.

Hier en daar was de kool met pyriet vermengd.

Voor het overige hard, glanzend en kubiekbreukig.

Aan de Tjibajor werd door dien ingenieur den 5den Mei eene andere kolenlaag ontdekt, zwaar 2,45 voet met zuivere kool.

Het bleek dat die laag geheel om den berg trok.

Beide kolen, aan den Tjigentonk bazaar en Tjibajor, schenen pikkool te zijn.

Den 6den Mei waren een paar onbeduidende kolenlaagjes te Tjinibong onderzocht.

Den 11den dier maand was de ingenieur Aquasi Boachie wegens ziekte naar Serang vertrokken.

Ongeveer 3 weken daarna werd een aanvang gemaakt met het hakken van eenen weg van de kolenlaag aan de Tjibajor naar de Meeuwenbaai.

Wester afdeeling van Borneo. Door den adspirant-ingenieur Everwijn werden rapporten zamengesteld over zijne onderzoekingen in het landschap Landak.

De Landak-rivier werd in teekening gebragt, zoomede een boortoestel, voor latere onderzoekingen op Borneo's Westkust.

In het laatst van April maakte die adspirant-ingenieur zich gereed voor eene nieuwe reis.

Zuid- en Ooster-afdeeling van Borneo. De adspirant-ingenieur Rant had zich gedurende de maand Mei opgehouden met de belangen der Oranje-Nassau.

Hij zou zich op reis begeven, ter verkrijging eener zekere hoeveelheid ijzererts, ten einde te Soerabaija te worden uitgesmolten.

BATAVIA, 18 *Julij.*

In het jaar 1849 werd door het militair departement het voorstel gedaan, om op het eiland Onrust, alwaar, even als op de nabij gelegene eilanden, gebrek bestaat aan drinkwater, eenen artesischen put te boren, ten einde dat eiland te voorzien van zuiver drinkwater, dat dusver met groote kosten van Batavia moest worden aangevoerd.

In November van dat jaar, werd dat voorstel door de regering aangenomen. De uitvoering werd opgedragen aan den eerstaanwezenden ingenieur te Batavia.

Het werk, dat aanvankelijk, wegens gebrek aan deskundig personeel, geen voortgang had kunnen hebben, is thans volbragt, onder leiding van den majoor der genie van Krippendorff.

Den 7den dezer vertoonde zich in de buizen der bron voor het eerst opwellend water.

De boring is geschiedt tot eene diepte van ruim 100 ellen.

Het water is langzamerhand in de buizen gerezen, en vloeide over, op 1,62 el boven den beganen grond.

Door eenige specie, die zich onder in de buis had opgehoopt, daalde het water tot 1.20 el.

Bij opruiming echter dier specie, rees het terstond weder.

Ter bevordering van den wateraandrang word voortgegaan met de uithaling dier specie, tot eene bepaalde diepte.

De laatste 20 ellen der bron bestonden uit eene waterdigte laag van blaauwe klei.

De waterhoudende laag, waarvan de diepte niet bekend was, bestond uit grof zand, ongeveer 9/10 zuiver gekristalliseerde witte kwarts, en 1/10 trachiet-korrels.

Het boorgat is goed verzekerd; men heeft bij de boring geene noemenswaardige tegenspoeden ondervonden.

Uit eene vergelijking van deze bron met die op het marktplein te Samarang, welke slechts 71 el diep, op 2.02 el boven den beganen grond in evenwigt is, en 85,000 kannen water oplevert, terwijl die op Onrust op 1.62 el nog overvloeide, durft men de gevolgtrekking maken, dat deze bron goede uitkomsten zal leveren, te meer omdat de boring is geschied op het hoogste punt des eilands.

Het water was nog met grondwater vermengd, doch was later reeds helderder, en bijna reuk- en smakeloos bevonden.

BATAVIA, 21 *Julij.*

Onlangs zijn door het gouvernement eenige overeenkomsten gesloten omtrent eene stoompakketvaart in deze gewesten en op Singapoer, waaruit wij in de gelegenheid zijn onzen lezers het volgende mede te deelen:

1. Aanvangende met 1°. Mei 1854, heeft de Nederlandsch-Indische stoomboot-maatschappij zich voor vier jaren verbonden, om eenmaal 's maands met een harer stoomschepen de mail-pakketdienst tusschen Batavia en Singapoer te verrigten. De eerste in iedere maand vertrekkende mail is haar verzekerd. Zij is echter ook verpligt, wanneer het gouvernement dit verkiest, eene tweede maal in de maand gelijke dienst te verrigten.

Elk stoomschip doet op de reis naar Singapoer en terug Muntok en Riouw aan. Het vertrekt van hier op de in de courant bepaalde dagen, en van Singapoer binnen de vier en twintig uren na aankomst aldaar van de brievenmalen van Ceylon. Heeft het stoomschip te Singapoer zeven dagen op die brievenmalen gewacht, dan keert het zonder de mail-pakketten naar Batavia terug. De reizen tusschen Batavia en Singapoer worden volbragt binnen vier etmalen. Daaronder is niet begrepen het oponthoud te Muntok en Riouw. Dit oponthoud duurt niet langer, dan tot het afzetten en overnemen van passagiers, goederen en pakketten noodig zal wezen. Een en ander wordt door de betrokken autoriteiten bevorderd.

Voor elke reis beschikt het gouvernement des verkiezende over tien plaatsen voor passagiers der eerste klasse en zeventig koijangs scheepsruimte voor passagiers der tweede klasse en voor goederen.

Eene goede hut wordt aangewezen aan den gouvernements mail-agent, die telkens kosteloos als passagier der eerste klasse de reis mededoet.

Hij heeft de beschikking over eene behoorlijke bergplaats voor de brievenmalen, en zoo noodig ook voor de sortering der voor Batavia bestemde pakketten. Op de plaatsen, bestemd tot afgifte of ontvangst van pakketten, wordt eene doelmatige sloep met hare bemanning van het pakketschip te zijner beschikking gesteld.

Brieven en pakketten, niet regtstreeks tot de lading betrekking hebbende, mogen door den ondernemer of zijne dienaren niet worden medegenomen.

Het pakketschip is vrijgesteld van in- en uitklaring te Muntok en Riouw. Van gouvernementswege wordt het noodige gedaan, dat voor eene tusschenreis naar Samarang en Soerabaija geene vertraging worde ondervonden.

Op schriftelijke aanvrage, wordt aan het stoomschip zoowel te Batavia als te Muntok en te Riouw, uit 's lands voorraad de benoodigde hoeveelheid steenkolen geleend. De kolen worden voor rekening van den ondernemer naar boord gebragt en binnen een bepaald tijdvak teruggegeven.

De ondernemer geniet voor het overvoeren der brieven:

a. voor eene enkele reis naar en van Singapoer, vijf duizend gulden 's maands;

b. voor twee reizen in dezelfde maand, negen duizend gulden 's maands. Gedurende het eerste jaar echter geniet hij voor elke reis f 500 meer. Deze subsidien worden telkens binnen tien dagen na terugkomst van het pakketschip, uit 's lands kas te Batavia betaald.

Voor het transport van zijne passagiers en goederen betaalt het gouvernement dezelfde vrachtprijzen als particulieren; terwijl het deelt in de vermindering, die in de vrachttariven nader gebragt mogten worden.

II. Aanvangende met 1°. Junij 1854, heeft de maatschappij, vertegenwoordigd door den heer W. Cores de Vries, zich voor vijf jaren verbonden tot het onderhouden eener geregelde pakketvaart door middel van stoomschepen:

a. maandelijks van Batavia naar Padang via Benkoelen en terug, mede over Benkoelen;

b. gedurende een vol jaar iedere zes weken van Batavia via Samarang en Soerabaija naar Macassar, en van daar verder naar Banda, Amboina, Ternate en Menado en terug over Macassar, en gedurende de overige jaren dat deze overeenkomst in werking zal wezen, dezelfde dienst maandelijks;

c. maandelijks van Batavia over Muntok en Riouw naar Singapoer en terug over dezelfde plaatsen.

Het vertrek der schepen is volgenderwijze geregeld:

1°. naar Macassar en de Molukken, vier en twintig uren, en

2°. naar Padang twee maal vier en twintig uren na de aankomst van de overland-mailboot van Singapoer.

Bij buitengewoon late aankomst van de mail wordt het vertrek nader bepaald.

Het schip, bestemd voor de pakketvaart op Singapoer, vertrekt van Batavia op de dagen van gouvernementswege in de Javasche Courant bekend gemaakt. Het tijdstip van vertrek van Singapoer wordt door den mail-agent bepaald. Het naar Padang vertrekkende pakketschip moet telkens alhier terug zijn voor het vertrek naar Singapoer van de laatste mailboot in iedere maand, bijaldien namelijk tusschen het vertrek van deze twee schepen een tijd van veertien etmalen verloopt.

Het naar Macassar en de Molukken vertrekkende stoomschip moet binnen negen en veertig etmalen telkens alhier terug zijn. De brieven die van daar met de pakketschepen worden aangebragt, kunnen alsdan met de eerst vertrekkende mailboot naar Singapoer worden verzonden.

De reizen tusschen Batavia en Singapoer worden volbragt binnen vier etmalen.

Daaronder is niet begrepen het oponthoud te Muntok en Riouw. De duur van dit oponthoud wordt door den mail-agent bepaald. Voor deze stoomlijnen zullen door den ondernemer in de vaart worden gebragt en gehouden minstens vier stoomschepen.

Het staat aan hem om daarvoor rader- of schroefbooten te kiezen, maar drie der booten zullen minstens 400 ton groot moeten zijn.

De vierde boot kan van kleiner charter wezen.

De drie eerstbedoelde stoomschepen moeten zijn ingerigt, om te kunnen bevatten twintig passagiers van de eerste klasse en honderd militairen, met eene lading van minstens honderd last; zij moeten zoodanig gebouwd zijn dat zij des noods als oorlogsschepen gewapend kunnen worden.

Het staat den ondernemer vrij voor deze diensten ook buiten 's lands gebouwde schepen te gebruiken.

Hij is vrijgesteld van de betaling van regten voor den invoer van machinerien en scheepsbehoeften, benoodigd voor den aanbouw of de eerste uitrusting zijner schepen, bijaldien hij mogt verkiezen die op Java te doen bouwen.

Gedurende 1854 en 1855 kan de ondernemer jaarlijks beschikken over 5000 ton gouvernements-steenkolen, te Banjermasin in ontvangst te nemem.

Indien 's Gouvernements voorraad dit gedoogt, wordt hem gedurende de drie volgende jaren eene gelijke hoeveelheid of wat minder afgestaan.

De kolen worden door het Gouvernement verstrekt tegen den kostende prijs.

De ondernemer is verpligt langs de geheele stoomlijn de pakketten over te brengen van en voor al de aangedaan wordende plaatsen.

Hij moet ze, tenzij er een mail-agent aan boord is, na aankomst op iedere plaats, onmiddellijk aan de betrokken postkantoren tegen reçus afgeven.

Voor het brievenvervoer en als subsidie geniet hij gedurende het eerste jaar honderd veertig duizend gulden en gedurende de volgende vier jaren, — wanneer de reis naar Macassar en de Molukken maandelijks plaats heeft, honderd zestig duizend gulden 's jaars, alles betaalbaar bij gelijke driemaandelijksche termijnen.

Aan den ondernemer of zijne dienaren is verboden zich te belasten met den overvoer van brieven en pakketten, niet regtstreeks betrekking hebbende tot de lading.

Hierop maken alleen uitzondering zoodanige brieven en pakketten, die, mits niet naar eenige plaats buiten Nederlandsch Indie bestemd, na het sluiten der postpakketten of op het oogenblik van het vertrek der stoomschepen, aan boord worden gebragt. De ondernemer moet deze naar plaatsen in Nederlandsch Indie bestemde brieven aan de aldaar gevestigde postkantoren afgeven.

Het gouvernement kan, bij voorkeur boven alle anderen, over de halve scheepsruimte der stoomschepen voor elke reis beschikken, mits daarvan telkens acht dagen vóór den waarschijnlijken dag van vertrek kennis gevende.

Het is gehouden dezelfde vrachten en passagegelden te betalen als voor particulieren bij tarief is vastgesteld. Het gouvernement deelt aanstonds in elke nadere vermindering van het tarief.

Het gouvernement heeft het regt op ieder stoomschip kosteloos, als passagier der eerste klasse, eenen mail-agent te plaatsen.

Die ambtenaar heeft de bevoegdheid om, op verzoek van de plaatselijke autoriteiten, het vertrek van het pakketschip één etmaal te doen vertragen.

Aan den mail-agent wordt op ieder schip, op de lijn naar Singapoer, eene goede en altijd voor hem bestemde hut aangewezen, even als eene afgeslotene plaats tot berging der aan zijne zorg toevertrouwde mailpakketten.

Indien het gouvernement dit verlangt, wordt verder eene geschikte hut voor het sorteren der voor Batavia bestemde brievenpakketten ter zijner beschikking gesteld.

Op de plaats waar pakketten afgegeven of ontvangen moeten worden, erlangt de mail-agent van het pakketschip eene goede sloep met hare bemanning.

Wanneer binnen den tijd van duur dezer overeenkomst mogt blijken dat de onderneming een verlies van vijftig per cent op het door haar primitief gebezigd kapitaal heeft ondervonden, kan dit tot eene ontbinding der overeenkomst leiden.

Het gouvernement, hiervan kennis bekomen hebbende, benoemt dan eene commissie tot constatering van het verlies.

Bij bevonden werkelijk verlies van de helft van het kapitaal wordt de overeenkomst zes maanden daarna ontbonden.

III. Met de maatschappij, vertegenwoordigd door den heer W. Cores de Vries, is voorts overeengekomen eene proef te nemen, hierin bestaande:

a. dat de stoomschepen zijner onderneming, die in het laatst der maanden Augustus en September van dit jaar zullen worden aangewezen voor het overbrengen der mailpakketten naar Singapoer, op de reis van Batavia derwaarts de reede van Pontianak zullen aandoen, tot afgifte en ontvangst van pakketten en tot ontscheping en inscheping van passagiers en goederen;

b. dat te Pontianak, buiten de rivier, van gouvernementswege een vaartuig zal worden gereed gehouden om, bij aankomst van het pakketschip, de passagiers, goederen en pakketten aan boord te brengen en van boord te halen;

c. dat de ondernemer zal zorgen, zooveel dit van hem afhangt, dat deze stoomschepen te Singapoer aankomen, tijdig genoeg om de pakketten en passagiers voor Europa nog met de eerste mail te doen vertrekken;

d. dat voor elk dezer proefreizen zal worden uitgekeerd eene som van f 1000 als buitengewoon subsidie.

Volgens den heer Cores de Vries kan het eerste stoomschip op den 26sten Augustus aanstaande te Pontianak verwacht worden.

Voorloopig verslag omtrent den staat der voortbrengselen van den landbouw in de provincie Gelderland, over 1854.)

(Ingezonden den 11den September.

Tarwe. In het district Veluwe was dit gewas vrij gunstig. In andere districten viel het middelmatig uit.

Rogge. Het stroo is dit jaar van zeer goeden aard; over het algemeen liet de uitslag niet te wenschen over.

Boekweit. Heeft veel van de Julij-hitte geleden, maar zich later hersteld, en goede uitkomst opgeleverd.

Garst. Was vrij goed en gaf betere uitkomst dan zich in den beginne liet aanzien.

Witte en bruine boonen. Dit gewas was niet meer dan redelijk, werd weinig verbouwd en komt hier niet in den handel.

Erwten. Waren over het algemeen zeer slecht; slechts enkele gemeenten verkregen een middelmatigen oogst.

Aardappelen. De ziekte, die zich dit jaar later openbaarde dan in vorige jaren, tastte op vele plaatsten het loof aan; slechts in sommige gemeenten is schade aan den knol geleden. Sedert het eerste ontstaan der ziekte heeft men over het algemeen nog geene zoo ruime inzameling kunnen doen.

Haver. Stond gunstig; men rekende op een ruimen oogst.

Paarden- en duivenboonen. Bijna alle berigten omtrent dit gewas waren van ongunstigen aard. In verschillende gemeenten had het veel door de luizen gelden.

Graslanden. Van wege de vele regens in den voorzomer was het gras in groote hoeveelheid en van goede qualiteit. De naweide echter was niet meer dan middelmatig.

Klaver- en wortelgewassen. De klaver was over het algemeen goed. De wortelen zijn veelal mislukt.

Koolzaad. Is niet gunstig uitgevallen.

Tabak. Staat gunstig en geeft goede verwachtingen.

Vruchtboomen. Zoo overvloedig de appels en peren in het vorige jaar waren, zoo schaarsch zijn ze thans.

Vee. De veestapel gaat steeds vooruit. De vette beesten blijven hoog in prijs. De sterfte onder de schapen en varkens was in het voorjaar sterker dan in den nazomer, maar over het geheel minder dan het vorig jaar.

Algemeene beschouwingen. De hagelslag van 17 Augustus heeft op eenige plaatsen aan den tabak veel schade gedaan, vooral te Bemmel.

De onvoordeelige opbrengst van het koolzaad is voornamelijk toe te schrijven aan de late nachtvorsten.

De weêrsgesteldheid heeft dit jaar op alle producten eenen zeer gunstigen invloed uitgeoefend.

Proeven met meekrap zijn zeer gunstig uitgevallen.

Op verscheidene plaatsen heeft zich weder ziekte in de druiven geopenbaard.

De veestapel laat weinig meer te wenschen over.

Op de Pruissische grenzen stonden de veldvruchten even goed als in deze provincie.

De uitvoer naar Pruissen heeft zich enkel bepaald tot koolzaad en rundvee.

De invoer van däár heeft, wat landbouw betreft, niet bijzonder veel plaats gehad.

BUITENLANDSCHE BERIGTEN.

RUSLAND.

Volgens een uit officiele bron afkomstig berigt is te Odessa de uitvoer van graan op nieuw en tot nader order verboden.

— De dagbladen van Stockholm van den 13den dezer melden dat Engelsch-Fransche troepen, te Ulricaborg nabij Sweaborg geland zijnde, aldaar batterijen opgeworpen en een groot aantal Russische kanonneerbooten vernield hebben, welke in die haven buiten het bereik des vijands meenden te zijn. De stad zelve geraakte daarbij in brand.

Volgens een berigt uit Ledsund van 13 September, lag aldaar toen nog een smaldeel van de Britsche vloot.

Den 10den September is de Britsche stoom-kanoneerboot *Wrangler* voorbij Elseneur gestevend, zich naar de vloot van den admiraal Napier begevende. Dit is de eerste van de flotille kanoneerbooten die in Engeland voor de krijgsoperatien in de Oostzee en de Zwarte zee uitgerust wordt. Den 11den September zijn twee Fransche fregatten voorbij Elseneur zuidwaarts gestevend, om zich bij de vereenigde vloot te voegen.

TURKIJE.

Volgens berigten uit Konstantinopel van den 8sten dezer verwachtte men aldaar, dat de expeditie op de Krim tusschen den 10den en 12den September zou landen. Er waren twee grootheerlijke bevelschriften uitgevaardigd, waarbij de hospodars Stir-Bey en Ghika met het voortdurend bestuur van Wallachye en Moldavie belast werden. Uit Klein-Azie was berigt ontvangen, dat de Russische troepen, door de Circassiers onder het bevel van Schamyl in het naauw gebragt zijnde, in het midden der vorige maand haastig naar Tiflis terugtrokken, en dat hunne achterhoede door de Turksche cavalerie aangevallen en zwaar geteisterd was. Tevens was berigt ontvangen dat de Schach van Perzie sedert de door het Russische leger in het begin van Augustus in Klein-Azie behaalde overwinningen, zich jegens Turkije zeer ongunstig gestemd betoonde, zoo zelfs dat de Turksche gezant, naar verzekerd werd, den 25sten Augustus de Persische hoofdstad verlaten en zich naar het Turksche grondgebied begeven had.

De half-officiele *Oesterreichische Correspondenz* deelt een berigt uit Bucharest mede, volgens hetwelk de aldaar gevestigde consul-generaal van Oostenrijk uit naam van Derwisch-Pacha, den commissaris der Porte in de Donau-vorstendommen, en van den generaal Coronini, den bevelhebber van het Oostenrijksche bezettingsleger, den 12den September Stir-Bey zou gaan uitnoodigen om het bewind over Wallachye weder te aanvaarden.

— De officiele Fransche *Moniteur* van gisteren bevestigt het berigt dat Tiflis in het midden der vorige maand Augustus door Schamyl en zijne Circassiers bedreigd werd, en dat de achterhoede van het aftrekkende Russische leger door de Turksche troepen aangetast en geslagen was.

De Londensche *Times* van jl. Zaturdag zegt: » De jongste berigten van het oorlogstooneel in Azie zijn de gunstigste, die wij nog van daar hebben ontvangen. Na de kuiperij en de flaauwhartigheid, die tot nog toe de verrigtingen der Turksche krijgsmagt in Armenie gekenmerkt hebben, is het een verkwikkend gezigt, die manmoedige inval van Schamyl en zijne Circassische krijgsbenden in het hart van Georgie, en het verlies hetwelk hij aan den gemeenschappelijken vijand heeft toegebragt. In een grooten slag nabij Tiflis zijn de Russen door hun ouden en onverzoenlijken vijand geheel geslagen; zij hebben, naar gemeld wordt, een groot aantal manschappen, zeven stukken geschut, 3000 tenten en al hunne bagage verloren, terwijl buitendien al de mondvoorraad en ammunitie der Russen in de hand der overwinnaars viel. Door zulke wapenfeiten, door zware en herhaalde slagen in scherpe gevechten, en niet door diplomatieke onderhandelingen of door demonstratien der zeemagt, die op niets uitloopen, is het dat Rusland tot erkenning van het hopelooze der worsteling, die het zich op hals gehaald heeft, zal gebragt en de vrede der wereld hersteld zal worden. Geen wonder dat na zulk eene nederlaag de magt der Russen in Georgie wankelt, en dat de vorst Bebutoff met zijne troepen uit Armenie teruggeroepen wordt, om zoo mogelijk aan den oorlog eene voor Rusland gunstiger wending te geven.

» Te gelijk met de tijding van Schamyls overwinning kwam het berigt dat Perzie met de Porte geheel gebroken had. Doch de houding van Perzie heeft geen den minsten invloed op den uitslag van den strijd tusschen Rusland en Turkije. De staatkunde van het Perzische hof was van den beginne af zwak en weifelend. Behalen de Turksche troepen eene overwinning, dan wordt de Russische gezant door den Schach weggezonden; en wanneer de krijgskans Rusland toelacht, wordt de Turksche gezant plotseling uitgenoodigd om het Perzische grondgebied te verlaten. Veracht of verfoeid door alle andere gouvernementen, heeft de Schach van Perzie zijn politiek bestaan aan Engelands lankmoedigheid te danken; want indien het ons gelegen kwam acht op zijn wangedrag te slaan, zou de verschijning van eenige weinige oorlogsschepen in de Perzische golf, om een klein gedeelte onzer Oost-Indische landmagt naar de haven van Bushire over te brengen, genoegzaam zijn om dien dubbelhartigen vorst gedwee te maken. Op zulk eenen vorst, die heden Turksch- en morgen Russischgezind is, maar in der daad van Engelands genade afhangt, moet de invloed van een

Britschen gezant van overmagtigen aard zijn: en, zonder aan de verdiensten onzer vroegere vertegenwoordigers in Perzie te kort te willen doen, vernemen wij met blijdschap uit de *London Gazette* van gisteren, dat voor de Britsche belangen te Teheran zal worden gezorgd, en dat de heer Murray, vroeger consul-generaal van Engeland in Egypte en vervolgens Britsch gezant te Bern, zich als gevolmagtigd minister en diplomatiek vertegenwoordiger van ons gouvernement naar Perzie begeeft. Een meer geschikt persoon kon voor die betrekking niet gekozen worden: en zekerlijk zal de bekwaamheid en geestkracht van den heer Murray een heilzamen invloed op de staatkunde van den Schach hebben."

ENGELAND.

Bij een besluit van Koningin Victoria van den 13den dezer is bepaald dat in Engeland en Schotland op Zondag 1 October een algemeene dankdag wegens den overvloedigen graanoogst zal gehouden worden.

— De heer Hall, die, sedert de invoering der nieuwe wetsbepalingen ter bevordering der algemeene gezondheid, aan het hoofd der geneeskundige politie in Engeland staat, heeft in de vorige week alle bevoegde geneeskunstoefenaren in het Vereenigd Koningrijk bij eene aanschrijving uitgenoodigd om hem een naauwkeurig verslag van elk door hen behandeld cholerageval te zenden, behelzende eene volledige opgave van alle omstandigheden, zoo als van den staat der dampkringslucht, de natuurlijke gesteldheid van het oord, en van den geheelen loop van het ziektegeval. Deze verslagen zullen door eene commissie, bestaande uit dertien der bekwaamste geneeskundigen van Londen, onderzocht worden, ten einde daaruit, zoo mogelijk, meer kennis van den aard der cholera en van de wetten, die zij volgt, op te doen. De Londensche bladen, dezen maatregel toejuichende, voegen daarbij den wensch dat die enquête over alle beschaafde landen, welke door de plaag bezocht worden, mogt worden uitgebreid.

— In de vorige week is voor den burgerlijken regter te Londen over het Mormonismus gehandeld. Eenigen tijd geleden hadden eenige aanhangers dier godsdienst-secte te Londen een locaal gehuurd, en de bij de wet vereischte aangifte aan de overheden gedaan van hun voornemen om aldaar openbare godsdienstoefening te houden; zij vroegen vergunning om er de godsdienst van *Protestantsche dissenters* uit te oefenen, en deze vergunning was hun verleend. Bij elke bijeenkomst, die er gehouden werd, verscheen ook een Protestantsch catechiseermeester uit Schotland, zekere Hepburn, die telkens den prediker in de rede viel om hem van dwaling te overtuigen; de prediker trad echter niet in woordenwisselingen, en riep eindelijk de politie te hulp. Voor den regter werd door den verdediger van Hepburn aangevoerd: dat de Mormoniten, hoewel zeggende de openbaring van Christus te erkennen, de openbaring van den stichter hunner secte daarboven stelden; dat zij aan hunne geestelijke hoofden het vermogen toeschreven om wonderen te doen; dat zij ook den Protestant, die niet tot hun geloof overging, met het eeuwige verderf bedreigden; dat zij alzoo niet onder de Protestanten konden gerangschikt worden, en de bescherming niet konden inroepen, welke de Engelsche wet aan Protestantsche dissenters verleent; dat zij buitendien de zedelijkheid en de maatschappelijke orde aanrandden door de veelwijverij in beginsel te prediken en wel, niet in Engeland maar toch elders, in te voeren. Desniettemin is de aangeklaagde door de jury schuldig verklaard, en door het hof van assisen tot eene kleine correctionele straf veroordeeld. De gronden dezer uitspraak opgevende, zeide de regter hoofdzakelijk, dat het niet vrijstond vreedzame en ordelijke vergaderingen, die aan de voorschriften der Engelsche wet voldaan hadden, te storen omdat men de aldaar verkondigde leer afkeurde of eene woordenwisseling leerzamer dan eene predikatie achtte; dat ook de godsdienstige zamenkomsten der Israeliten door de Engelsche wet beschermd werden; dat indien de volle toepassing der in dezen bestaande wetsbepalingen verkeerdheden medebragt, zulks door de wetgevende magt en niet door eigenmagtige handelingen van een particulier verholpen moest worden.

Dit voorval heeft het publiek in Engeland weder opmerkzaam gemaakt op het Mormonismus en deszelfs gestadig voortgaande verbreiding in Engeland en elders. Eenige Londensche bladen wijzen daarop, om te doen zien, hoever de verdraagzaamheid der Engelsche wetgeving gaat, en hoeveel ingang nog in onzen tijd eene ongerijmde leer en eene voorgewende openbaring ook in de beschaafdste landen kunnen vinden. Andere bladen, en daaronder de *Times*, de toepassing der wet in dit geval niet afkeurende, meenen dat de wet al te verdraagzaam is en wijziging of verduidelijking behoeft. » Het is voorzeker uiterst moeijelijk — zegt het genoemde blad — de grens der godsdienstige verdraagzaamheid te trekken; maar eene grens heeft zij; en er schijnen uitersten te zijn die door allen erkend moeten worden buiten die grens te liggen. Verdraagzaamheid verleene Engeland aan de Mormoniten, maar geen bescherming; het beschouwe hen niet als eene godsdienstige secte, althans niet als eene secte van Protestantsche dissenters. Hen op te nemen in den kring waarover de bescherming en voorregten der Britsche wetgeving zich uitstrekken, dat zou geene verdraagzaamheid zijn maar bandeloosheid op het gebied der godsdienst."

— In de afgeloopen zitting van het Britsche Parlement is een wetsontwerp voorgedragen op de genootschappen van onderling hulpbetoon, zoo als zieken- en begrafenisbussen. Het vond vrij wat tegenstand; men erkende dat die genootschappen zeer heilzaam voor de lagere volksklassen konden zijn, en dat er bij sommige derzelve misbruiken bestonden, wier wegneming de algemeene zedelijkheid en het belang der arbeidende volksklasse zelve vorderden; maar men meende dat de voordragt de bemoeijing van het staatsgezag met particuliere vereenigingen te ver uitstrekte. Eene parlementaire commissie werd benoemd om de geheele zaak te onderzoeken en het wets-ontwerp met behoud van het beginsel te wijzigen en om te werken. Deze commissie heeft thans haar rapport openbaar gemaakt en een gewijzigd wets-ontwerp geleverd, hetwelk de genootschappen van onderling hulpbetoon onder toezigt eener staatscommissie plaatst, maar overigens aan minder beperkingen onderwerpt dan de oorspronkelijke voordragt, en aan de leden derzelve middelen geeft om zelven ontrouwe bestuurders tot den pligt te brengen. Aangaande het in Engeland vrij algemeene denkbeeld, dat begrafenis-bussen gevaarlijk zijn als aanlokselen tot kindermoord opleverende, zegt de commissie bevonden te hebben dat de gevallen, waarin het leven van kinderen aangerand of in gevaar gebragt is met het doel om geld van eene zoodanige inrigting te verkrijgen, te weinig in getal zijn om de voorbehoedende zorg des wetgevers te vereischen. Alleen stelt zij voor, te bepalen dat eene begrafenisbus niet meer dan eene wettelijk bepaalde som mag uitkeeren, en niet dan op een getuigschrift van een bevoegd geneeskundige, wanneer het de begrafenis geldt van een kind beneden tienjarigen ouderdom.

SPANJE.

Een telegraphisch berigt uit Madrid van 13 September meldt alleen, dat het publiek ontevreden met het ministerie scheen te worden en hetzelve van werkeloosheid begon te beschuldigen.

In de officiele *Gaceta de Madrid* van 9 September is medegedeeld, dat de openbare inkomsten in de afgeloopen maand Julij 59,201,971 realen hebben opgebragt, dat is 24,641,417 realen minder dan in Julij 1853.

Bij een besluit der Koningin van diezelfde dagteekening zijn alle sedert Augustus 1850 benoemde hoogleeraren afgezet, omdat bij hunne benoeming niet op de wettelijk bepaalde vereischten gelet, en het voorgeschreven vergelijkend examen niet gehouden was. Zij zullen echter voorloopig in functie blijven, tot dat er een vergelijkend examen ter vervulling der hooge leerstoelen gehouden wordt.

BELGIE.

Volgens de Brusselsche *Émancipation* hebben al de leden van het Belgische kabinet jl. Zaturdag te Brussel eenen ministerraad bijgewoond, en zich daarin onderling verstaan over hetgeen het bewind te doen staat ten gevolge van zijn besluit om de aanvrage van ontslag terug te nemen, en de zamenkomst der wetgevende kamers, die vervroegd en op den 17den October aanstaande bepaald is, af te wachten.

Het ministerie heeft dit jaar minder geld voor de viering der Septemberfeesten bestemd dan gewoonlijk; een besluit hetwelk aan de conservative dagbladpers beter dan aan de liberale schijnt te behagen.

— Uit onderscheiden berigten in de Brusselsche dagbladen blijkt dat er in de vorige week nabij de Fransch-Belgische grenzen door de politie eene kist in beslag genomen is, wier inhoud eene gevaarlijke ontploffing bewerken moest. Men vermoedt dat zij, in verband met de kleine houwitsers, die onlangs op het spoorweg-station te Brussel gevonden zijn, hadden moeten dienen voor eenen aanslag op het leven van Keizer Napoleon, en wel bepaaldelijk om den spoortrein, waarmede de Keizer dezer dagen in Belgie had willen komen, te doen verongelukken.

BEURS-BERIGTEN. (*Naar officiele opgaven.*)

Parijs 16 September: Fransche 3 pcts. rente fr. 74.25; idem 4½ pcts. fr. 97.75.

Londen 16 September: Engel. 3 pcts. gecons. 95½ pct.; Nederl. 2½ pcts. » pct.; idem 4 pcts. » pct.

ADVERTENTIEN.

MINISTERIE VAN BINNENLANDSCHE ZAKEN.

Provincie *Zeeland*.

AANBESTEDING.

Op Zaturdag, den 23sten September 1854, des voormiddags ten 11 ure, zal, onder nadere goedkeuring, door den Commissaris des Konings in de provincie Zeeland, of, bij zijne afwezendheid, door een der leden van de Gedeputeerde Staten en in bijzijn van den Hoofdingenieur van den Waterstaat in het 11de district, aan het locaal van het Provinciaal Bestuur te Middelburg, worden Aanbesteed:

het zoo mogelijk ligten en opruimen van een in het vaarwater het Zijpe gezonken Praamschip.

Deze aanbesteding zal geschieden alleen bij inschrijving, overeenkomstig art. 8 van het Bestek.

Het bestek zal ter lezing liggen aan het locaal van het Ministerie van Binnenlandsche Zaken, aan dat van het Provinciaal Bestuur van Zeeland te Middelburg, en op alle zoodanige plaatsen, alwaar gewoonlijk de bestekken van Waterstaatswerken in gemelde provincie ter lezing gelegd worden. Nadere informatien zijn te bekomen bij den Hoofdingenieur te Middelburg en den Ingenieur Nicolson te Zierikzee.

De Minister van Binnenlandsche Zaken,
VAN REENEN.

MINISTERIE VAN MARINE.

*** De Minister van Marine, voornemens zijnde op den 21sten September aanstaande, onder zijne nadere goedkeuring te doen aanbesteden de levering van:

1300 Mud Gort,
950 » Groene Erwten en
750 » Graauwe Erwten,

Brengt ter kennis van de gegadigden, dat de biljetten van inschrijving vóór of uiterlijk op den 21sten dezer maand, des morgens vóór twaalf ure, vrachtvrij aan het Departement van Marine te 's Gravenhage zullen behooren te zijn bezorgd, en moeten bevatten de prijzen, in schrijfletters, waarvoor de gegadigden genegen zijn voornoemde leveringen op de bij de bestekken van aanbesteding omschrevene voorwaarden per mud aan te nemen;

dat daarbij tevens zullen moeten worden opgegeven de namen en voornamen, alsmede de woonplaatsen der Inschrijvers en hunne Borgen,

dat de voorzegde biljetten op gezegeld papier zullen moeten zijn geschreven, geene bij-condities mogen bevatten, noch daarop doorhalingen gedaan;

dat diegene, welke niet dienovereenkomstig bevonden worden, niet ter mededinging toegelaten, maar ter zijde zullen gelegd worden;

voorts dat de bestekken, waarop de voormelde aanbesteding zal plaats hebben, dagelijks, Zondagen uitgezonderd, van tien ure des morgens tot twee ure des namiddags, voor de gegadigden zullen ter lezing liggen: ter Secretarie van het Departement van Marine te 's Gravenhage, aan de bureaux van de directien der Marine te Amsterdam en te Vlissingen, alsmede ter griffien van de heeren Commissarissen des Konings in de provincien Gelderland en Noordbrabant; en dat de Monsters overeenkomstig welke die artikelen moeten geleverd worden, ter bezigtiging zullen liggen aan het Departement van Marine te 's Gravenhage alsmede aan de bureaux van de directien der Marine te Amsterdam en te Vlissingen.

's Gravenhage, den 13den September 1854.

De Minister voornoemd,
J. ENSLIE.

, De Minister van Marine,

Voornemens zijnde op Vrijdag den twee en twintigsten September 1854, aan den minstaannemende, ten dienste van de directien der Marine te Amsterdam en te Vlissingen, te doen aanbesteden de levering van het navolgende, te weten:

Amsterdam.

1. 150,000 Nederl. Pond Grove Maatkolen;
2. 2,000 Mudden Smeedkolen;

Vlissingen.

3. 100,000 Ned. Ponden Grove Maatkolen;

brengt ter kennis van de gegadigden, dat de inschrijvingsbiljetten, op gezegeld papier geschreven en voor ieder bestek afzonderlijk ingerigt, vóór of uiterlijk op Vrijdag den 22sten September 1854, des middags vóór twaalf ure, franco aan het Ministerie van Marine te 's Gravenhage zullen moeten worden bezorgd.

De biljetten zullen moeten bevatten eene naauwkeurige opgave van de prijzen, voluit geschreven, waarvoor men de levering van de op de bestekken voorkomende artikelen wil aannemen, alsmede het totaal bedrag van elk bestek.

Inschrijvingsbiljetten, welke op ongezegeld papier geschreven zijn, zullen niet in aanmerking worden genomen, noch ook die waarin doorhalingen, veranderingen of wel bijconditien zijn gemaakt.

De biljetten zullen op het adres moeten vermelden het nommer en de benaming van het bestek waarop de inschrijving geschiedt en verder duidelijk moeten bevatten de namen der inschrijvers met die hunner borgen en hunne woonplaatsen.

De voorwaarden waarop deze aanbesteding zal geschieden liggen ter lezing aan het Ministerie van Marine te 's Gravenhage en bij de directien der Marine te Willemsoord, te Amsterdam en te Vlissingen, alsmede ter secretarie van het gemeentebestuur te Rotterdam.

's Gravenhage, den 7den September 1854.

De Minister voornoemd,
J. Enslie.

, De Minister van Marine

brengt ter kennis van belanghebbenden, dat in de Loodsdienst uit het *Engelsche Kanaal*, op de zeegaten van *Goedereede*, *Maas* en *Brouwershaven*, eene belangrijke verbetering is gebragt, door snelzeilende *Kotters* daarvoor beschikbaar te stellen, in vervanging van de *Sloeploodsbooten*, tot dusverre voor dezen dienst gebezigd.

Deze Kotters voeren de gewone onderscheidingsteekens.

Zij zullen bij dag, zooveel de gelegenheid slechts eenigzins toelaat steeds binnen twee Duitsche mijlen afstand van den Vuurtoren van *de Singels* (*Dungeness*) kruisen, en bij nacht in de nabijheid van dien Vuurtoren zich ophouden, of ankeren; onverminderd de verpligting om bij het ontdekken van sein van schepen om een loods, deze zoodra mogelijk daarvan te voorzien.

Hetzelfde is toepasselijk op de Loodskotters in het *Engelsche Kanaal*, dienstdoende op de zeegaten van *Texel.*

's Gravenhage, den 28sten Augustus 1854.

De Minister voornoemd,
J. Enslie.

[illegible]

De Minister [illegible]

1°. dat in het zeegat *de Roompot*, tusschen de twee aan de bank *Vuilbaard* liggende witte tonnen, tot aanduiding eener overstorting van gronden aan de Noord-Westzijde is geplaatst eene derde witte ton in de volgende merken:

de molen van *Burght* tegen de Noordzijde van de kerk van dat dorp;

de toren van *Ouwerkerk* eene scheepslengte b/n het havenvuur van *Zierikzee;* en in de peilingen:

de vuurtoren van *Schouwen*, N. W. ten N.;

de toren van *Zierikzee* O. 1/2 Z., in de diepte van 4 vadem;

2°. dat, in verband daarmede de Westelijkste der drie aan de genoemde bank liggende tonnen is verlegd om de West, in de volgende merken:

de toren van *Nieuwerkerk* tegen de Noordzijde van eene boerenschuur, staande aan den zeedijk;

de toren van *Veere*, eene handspaaklengte b/w een landsgebouwtje, staande aan den zeedijk bij *Wissekerke;* en in de peilingen:

de vuurtoren van *Schouwen*, N. ten W.;

de toren van *Zierikzee*, O. 1/2 N., in de diepte van 4 vadem, en

3°. dat, als gevolg daarvan de reeks der nommers van de witte tonnen, gerekend van en met de witte uiterton, alsnu is van n°. 1 tot en met n°. 5.

's Gravenhage, den 12den Augustus 1854.

Voor den Minister voornoemd,
De Secretaris-Generaal,
Muller.

OPENBARE AANBESTEDING.

De Luitenant-Kolonel, buitengewoon Adjudant des Konings, Directeur der Artillerie-Stapel- en Constructie-Magazijnen te Delft, zal, onder nadere goedkeuring van Zijne Excellentie den Heer Minister van Oorlog, op den tienden October aanstaande, des voormiddags ten elf ure, op het Bureau zijner Directie in de Houttuinen, in het openbaar aan den minstinschrijvende aanbesteden de levering van:

Grove en Fijne [illegible] Schoeften en Gereedschappen, ten behoeve [illegible] Magazijnen.

De Voorwaarden der Aanbesteding [illegible] ter lezing liggen op het Bureau des Aanbesteders, op de Bureaux van de Heeren Commissarissen des Konings in de Provincien, alsmede van den Heer Kommanderenden Officier der Artillerie te Maastricht.

Delft, den 16den September 1854.

De Luitenant-Kolonel voornoemd,
Van Meurs.

PLAATSELIJKE BESTUREN.

Aanbesteding School enz. te Zevenhoven.

Burgemeester en Wethouders van Zevenhoven c. a. zijn voornemens op Dingsdag [illegible] October 1854, 's voormiddags tien ure, in de Raadkamer aldaar, behoudens goedkeuring zoo van den Gemeenteraad als van Heeren Gedeputeerde Staten der provincie Zuidholland, in het openbaar aan te besteden:

Het amoveren van het Oude Schoolgebouw en het bouwen eener Nieuwe School en Onderwijzerswoning op het dorp Zevenhoven (bij Alphen), met bijlevering van alle daartoe gevorderde Materialen.

Zullende het bestek en de teekening daarvan, na den 26sten dezer maand, ter lezing liggen in voornoemde Raadkamer en verder informatien te bekomen zijn ter Secretarie der gemeente te Nieuwveen, terwijl er op Maandag 9 October 1854, 's voormiddags 10 ure, aanwijzing in loco geschieden zal.

Zevenhoven, den 15den September 1854.

De Wethouder, B. Koeleman. *De Burgemeester,* S. van Dijk.

, De Commissie van Beheer over den Straatweg van 's Gravenhage naar Loosduinen en Monster, brengt ter kennis van de Houders van Aandeelen in de op dien weg gevestigde Geldleening, dat de Rekening en verantwoording van het door haar gehouden beheer gedurende het jaar 1853, door het Ministerie van Binnenlandsche Zaken goedgekeurd, op Maandag den 25sten September e. k., des morgens tusschen 11 en 12 ure, in een der locaten van het Provinciaal Gouvernementsgebouw van Zuidholland, ter inzage van de Belanghebbenden zal liggen.

's Gravenhage, 18 September 1854.

De Commissie voornoemd,
A. van der Goes, *Secretaris.*

, Commissarissen van den *Straatweg* tusschen *Rotterdam* en *Hillegersberg* zullen op den 20sten September 1854, des namiddags ten 5 ure, in de Herberg het Wapen van Holland te Hillegersberg, ten overstaan van den aldaar gevestigden Notaris *Gerrit Antonie van den Berg*, in het openbaar Aanbesteden:

Het Bestraten van 25 Ned. roeden Weg.

Nadere inlichtingen zijn te bekomen ten Kantore van genoemden Notaris *van den Berg.*

GEREGTELIJKE AANKONDIGINGEN.

, Bij Vonnis der Arrondissements-regtbank te 's Hertogenbosch, den 15den September 1854 uitgesproken, is Jonkheer *Adriaan Joan Theodoor de Bije*, wonende te Orthen (gemeente 's Hertogenbosch), ter zake van Onnooselheid gesteld onder Curatele.

Voor deugdelijk verklaard,
J. L. [illegible], *Procureur.*

, Op de Vordering van *Lambertus Kocken*, Arbeider, wonende te Demen (gemeente Dieden, Demen en Langel), als in huwelijk hebbende *Maria van Huisseling* en deze uit eigen hoofde maritaal bijgestaan en gemagtigd, bij geregistreerde beschikking der na te melden Regtbank van dato 11 Maart 1853 toegelaten ten deze kosteloos te mogen procederen, is, bij Vonnis der Arrondissements-regtbank te 's Hertogenbosch, den 13den September 1854 uitgesproken, verklaard, dat er Regtsvermoeden van Overlijden bestaat van *Johannes van Huisseling*, laatst gewoond hebbende te Demen voormeld (provincie Noordbrabant), en [illegible]

, Bij Acte, den 6den September 1854 voor den Edel Achtbaren Heer Kantonregter te Oss verleden, behoorlijk geregistreerd, is door den Heer *Arie Stolk*, zonder beroep, wonende te Lith, de aan zijne Dochter Mejufvr. *Francina Cornelia Stolk*, bij behoorlijk geregistreerde Acte, den 15den Maart jongstleden voor evengenoemden Heer Kantonregter opgemaakt, verleende en in de *Staats-courant* en *Provinciale Noordbrabantsche en 's Hertogenbossche Courant* aangekondigde Handligting, uitgebreid tot alles wat aan Minderjarigen, volgens art. 484 van het Burgerlijk Wetboek, kan toegestaan worden.

Oss, den 14den September 1854.

De Griffier bij het Kantongeregt te Oss,
Wiemes.

, De Bekende en Onbekende Schuldeischers van wijlen *Petrus Kusters*, in leven Beurtschipper op Rotterdam, laatstelijk woonachtig te Stratum en overleden te Rotterdam den 21sten September 1853, worden opgeroepen, om op Maandag den 2den October 1854, des voormiddags ten 10 ure, ten Kantore van den Notaris *W. Huijsmans* te Eindhoven, tegenwoordig te zijn bij het afleggen der Rekening en Verantwoording der Nalatenschap van wijlen *Petrus Kusters*, door de beneficiaire Erfgenamen.

, Zij die iets te vorderen hebben van, verschuldigd zijn aan, of onder hunne berusting hebben, wat behoort tot de beneficiaire Nalatenschap van wijlen Mejufvrouw *J. G. Bader*, weduwe van den Heer *P. van Deijl*, overleden te Gorinchem, gelieven daarvan [illegible] lijk opgave te doen aan den Notaris *M. F. Boonmeijer*, [illegible]

BEURSPRIJS VAN [illegible]

Amsterdam, Maandag den [illegible]

Nederland.	Werk. Schuld. $2^1/_2$ pct.	[illegible]	$60^{15}/_{16}$	$60^{15}/_{16}$
	[illegible]	[illegible]	$72^7/_{16}$	$72^7/_{16}$
	[illegible]	$91^1/_{16}$	$91^1/_8$	$91^1/_{16}$
Rusland.	Bij Hope en C°. 5 pct.	$100^1/_4$	$100^3/_8$	$100^1/_4$
	Dito bij Stieglitz 4 pct.	$76^3/_4$	—	—
Spanje.	Nieuwe 3 pct. thans 1 pct.	$18^5/_8$	$18^{11}/_{16}$	[illegible]
	Dito binnenlandsche 3 pct.	$33^1/_8$	$33^1/_4$	[illegible]
Oostenrijk.	Metalliek 1816—1852 5 pct.	69	[illegible]	—
	Dito $2^1/_2$ pct.	$34^7/_8$	[illegible]	—
	Dito 1849 5 pct.	$78^1/_8$	[illegible]	—
	Metalliek 1854	[illegible]	[illegible]	[illegible]/16
Belgie.	Bij Rothschild $2^1/_2$ pct.	49	[illegible]	—
Portugal.	Obligatien 3 pct.	[illegible]	[illegible]	—
Brazilie.	Geldl. 1824 5 pct.	$97^3/_4$	—	—

TE 'SGRAVENHAGE, TER ALGEMEENE LANDS-DRUKKERIJ.